

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 9ης Μαρτίου 2023*

«Προδικαστική παραπομπή – Κατασκευή, παρουσίαση και πώληση προϊόντων καπνού – Οδηγία 2014/40/ΕΕ – Επισήμανση και συσκευασία – Άρθρο 2, σημείο 40 – Έννοια του όρου “διάθεση στην αγορά” – Άρθρο 8, παράγραφος 3 – Προειδοποιήσεις για την υγεία που πρέπει να αναγράφονται σε κάθε μονάδα συσκευασίας των προϊόντων καπνού και σε κάθε εξωτερική συσκευασία – Απαγόρευση απόκρυψης – Αυτόματος πωλητής πακέτων τσιγάρων – Πακέτα τσιγάρων τα οποία εξωτερικώς δεν είναι ορατά»

Στην υπόθεση C-356/22,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Bundesgerichtshof (Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο, Γερμανία) με απόφαση της 24ης Φεβρουαρίου 2022, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 2 Ιουνίου 2022, στο πλαίσιο της δίκης

Pro Rauchfrei eV

κατά

JS eK,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους E. Regan, πρόεδρο τμήματος, Δ. Γρατσία (εισηγητή), M. Plešič, I. Jarukaitis και Z. Csehi, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: L. Medina

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- ο JS eK, εκπροσωπούμενος από τον A. Meisterernst, Rechtsanwalt,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις E. Schmidt, F. van Schaik και τον H. van Vliet,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 8, παράγραφος 3, της οδηγίας 2014/40/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Απριλίου 2014, για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την κατασκευή, την παρουσίαση και την πώληση προϊόντων καπνού και συναφών προϊόντων και την κατάργηση της οδηγίας 2001/37/ΕΚ (ΕΕ 2014, L 127, σ. 1).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Pro Rauchfrei eV και του JS eK σχετικά με τη χρήση, από τον JS, αυτόματων πωλητών πακέτων τσιγάρων οι οποίοι δεν επιτρέπουν στον καταναλωτή να βλέπει τις αναγραφόμενες στις συσκευασίες των τσιγάρων προειδοποιήσεις για την υγεία.

Το νομικό πλαίσιο

- 3 Το άρθρο 1 της οδηγίας 2014/40, το οποίο επιγράφεται «Αντικείμενο», ορίζει τα εξής:
«Στόχος της παρούσας οδηγίας είναι η προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που αφορούν:

[...]

β) ορισμένες πτυχές της επισήμανσης και της συσκευασίας των προϊόντων καπνού, συμπεριλαμβανομένων των προειδοποιήσεων για την υγεία που πρέπει να αναγράφονται στις μονάδες συσκευασίας των προϊόντων καπνού και σε κάθε εξωτερική συσκευασία, καθώς και των χαρακτηριστικών ιχνηλασιμότητας και ασφάλειας που εφαρμόζονται σε προϊόντα καπνού για να εξασφαλίζουν τη συμμόρφωσή τους με την παρούσα οδηγία,

[...]

προκειμένου να διευκολυνθεί η ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς για τον καπνό και τα συναφή προϊόντα, λαμβάνοντας ως βάση ένα υψηλό επίπεδο προστασίας της ανθρώπινης υγείας, ιδίως για τους νέους, και να τηρηθούν οι υποχρεώσεις της Ένωσης κατά τη [σύμβαση-πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας για τον έλεγχο του καπνού].»

- 4 Κατά το άρθρο 2 της οδηγίας 2014/40, το οποίο επιγράφεται «Ορισμοί»:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

[...]

32) “προειδοποίηση για την υγεία”: προειδοποίηση που αφορά τις αρνητικές επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία ενός προϊόντος ή άλλες ανεπιθύμητες παρενέργειες της χρήσης του, συμπεριλαμβανομένων των λεκτικών προειδοποιήσεων, των συνδυασμένων προειδοποιήσεων για την υγεία, των γενικών προειδοποιήσεων και των ενημερωτικών μηνυμάτων, όπως προβλέπονται στην παρούσα οδηγία·

[...]

40) “διάθεση στην αγορά”: η διάθεση προϊόντων, ανεξαρτήτως του τόπου παρασκευής τους, σε καταναλωτές που βρίσκονται στην Ένωση, με ή χωρίς πληρωμή, συμπεριλαμβανομένης της εξ αποστάσεως πώλησης· [...]

[...]»

5 Ο τίτλος II της εν λόγω οδηγίας, ο οποίος επιγράφεται «Προϊόντα καπνού», περιλαμβάνει το κεφάλαιο II, με τίτλο «Επισήμανση και συσκευασία», στο οποίο εντάσσεται το άρθρο 8, με τίτλο «Γενικές διατάξεις». Το άρθρο αυτό προβλέπει στις παραγράφους 1, 3 και 8, τα εξής:

«1. Κάθε μονάδα συσκευασίας προϊόντος καπνού και κάθε εξωτερική συσκευασία φέρει τις προειδοποιήσεις για την υγεία που προβλέπονται στο παρόν κεφάλαιο, στην επίσημη γλώσσα ή στις επίσημες γλώσσες του κράτους μέλους στην αγορά του οποίου διατίθεται το προϊόν.

[...]

3. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι οι προειδοποιήσεις για την υγεία στη μονάδα συσκευασίας και σε κάθε εξωτερική συσκευασία τυπώνονται κατά τρόπον ώστε να μην μπορούν να αφαιρεθούν, είναι ανεξίτηλες και πλήρως ορατές, καθώς επίσης και ότι δεν κρύβονται εν μέρει ή εξ ολοκλήρου ούτε διακόπτονται από φορολογικά επισήματα, ετικέτες αναγραφής της τιμής, χαρακτηριστικά ασφαλείας, περιτυλίγματα, καλύμματα, κουτιά ή άλλα αντικείμενα, όταν τα προϊόντα καπνού διατίθενται στην αγορά. Στις μονάδες συσκευασίας προϊόντων καπνού, πλην των τσιγάρων και του καπνού για στριφτά τσιγάρα σε σακουλάκια, οι προειδοποιήσεις για την υγεία μπορούν να επικολλούνται με αυτοκόλλητα, υπό τον όρο ότι τα αυτοκόλλητα αυτά δεν μπορούν να αφαιρεθούν. Οι προειδοποιήσεις για την υγεία παραμένουν ανέπαφες με το άνοιγμα της μονάδας συσκευασίας, εκτός από τα πακέτα με αρθρωτό καπάκι, όταν οι προειδοποιήσεις για την υγεία μπορούν να σκιστούν με το άνοιγμα του πακέτου, αλλά μόνο με τρόπο που εξασφαλίζει τη γραφιστική ακεραιότητα και την ορατότητα του κειμένου, των φωτογραφιών και των πληροφοριών για την απεξάρτηση από το κάπνισμα.

[...]

8. Οι εικόνες της μονάδας συσκευασίας και κάθε εξωτερικής συσκευασίας που απευθύνονται σε καταναλωτές στην Ένωση συμμορφώνονται με τις διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

6 Από τις 20 Μαΐου 2017 ο JS, ο οποίος είναι διαχειριστής δύο καταστημάτων σούπερ μάρκετ στο Μόναχο (Γερμανία), έχει εγκαταστήσει στα ταμεία των εν λόγω καταστημάτων αυτόματους πωλητές πακέτων τσιγάρων. Τα πακέτα των τσιγάρων τοποθετούνταν στο εσωτερικό των πωλητών και, ως εκ τούτου, δεν ήταν ορατά στους πελάτες. Στα κουμπιά επιλογής των

αυτόματων πωλητών υπήρχαν βεβαίως γραφικές απεικονίσεις οι οποίες αντιστοιχούσαν σε διάφορες μάρκες τσιγάρων, χωρίς, όμως, να εμφανίζονται οι εκ του νόμου προβλεπόμενες προειδοποιήσεις για την υγεία.

- 7 Ο πελάτης, προκειμένου να αγοράσει ένα πακέτο τσιγάρων, ζητούσε από τον υπάλληλο του ταμείου να θέσει σε λειτουργία τον αυτόματο πωλητή. Στη συνέχεια, έπρεπε ο ίδιος ο πελάτης να πιέσει το κουμπί που αντιστοιχούσε στο πακέτο τσιγάρων της επιλογής του, προκειμένου το πακέτο να προωθηθεί απευθείας στον κυλιόμενο μάντα του ταμείου, για να μπορέσει να το πληρώσει.
- 8 Η Pro Rauchfrei είναι μη κερδοσκοπική οργάνωση η οποία υπερασπίζεται τα δικαιώματα των παθητικών καπνιστών. Η οργάνωση αυτή άσκησε ενώπιον του Landgericht München I (πρωτοδικείου Μονάχου I, Γερμανία) αγωγή με αίτημα να απαγορευθεί στον JS να προσφέρει προς πώληση προϊόντα καπνού, ιδίως τσιγάρα, σε συνθήκες υπό τις οποίες, κατά την προσφορά προς πώληση, οι προειδοποιήσεις για την υγεία που αναγράφονται στις μονάδες συσκευασίας και σε κάθε εξωτερική συσκευασία των προϊόντων καπνού αποκρύπτονται λόγω της χρήσης μηχανήματος όπως το περιγραφόμενο στη σκέψη 6 της παρούσας απόφασης. Επικουρικώς, η Pro Rauchfrei ζήτησε να απαγορευτεί στον JS να προσφέρει προς πώληση τέτοια προϊόντα με τη χρήση μηχανήματος επί του οποίου είναι τοποθετημένες μόνον οι εικόνες των μονάδων συσκευασίας των τσιγάρων, χωρίς τις προβλεπόμενες προειδοποιήσεις για την υγεία.
- 9 Το Landgericht München I (πρωτοδικείο Μονάχου I) απέρριψε την αγωγή.
- 10 Η Pro Rauchfrei άσκησε έφεση κατά της πρωτοβάθμιας απόφασης ενώπιον του Oberlandesgericht München (εφετείου Μονάχου, Γερμανία), η οποία επίσης απορρίφθηκε. Υπό τις συνθήκες αυτές, αποφάσισε να προσφύγει στο αιτούν δικαστήριο, το Bundesgerichtshof (Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο, Γερμανία), ασκώντας αίτηση αναιρέσεως (Revision) κατά της δευτεροβάθμιας απόφασης.
- 11 Εκτιμώντας ότι η έκβαση της αναιρέσεως αυτής συνεχόταν με την ερμηνεία του άρθρου 8, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, και του άρθρου 8, παράγραφος 8, της οδηγίας 2014/40, το Bundesgerichtshof (Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο) υπέβαλε στο Δικαστήριο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, η οποία πρωτοκολλήθηκε με τον αριθμό C-370/20, με την οποία υπέβαλε στο Δικαστήριο τέσσερα προδικαστικά ερωτήματα.
- 12 Με την απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 2021, Pro Rauchfrei (C-370/20, EU:C:2021:988), το Δικαστήριο απάντησε στο τρίτο και το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι το άρθρο 8, παράγραφος 8, της οδηγίας 2014/40 έχει την έννοια, αφενός, ότι εικόνες οι οποίες δεν αποτελούν πιστή απεικόνιση μονάδας συσκευασίας τσιγάρων, αλλά τις οποίες ο καταναλωτής μπορεί να συνδέσει με τέτοια συσκευασία λόγω του σχεδιασμού τους από απόψεως περιγράμματος, αναλογιών, χρωμάτων και λογοτύπου, συνιστούν «εικόνες της μονάδας συσκευασίας» κατά την εν λόγω διάταξη και, αφετέρου, ότι εικόνα πακέτου τσιγάρων η οποία εμπίπτει στη διάταξη αυτή, αλλά δεν φέρει τις προβλεπόμενες στον τίτλο II, κεφάλαιο II, της οδηγίας προειδοποιήσεις για την υγεία, δεν συνάδει με την εν λόγω διάταξη, ακόμη και στην περίπτωση που ο καταναλωτής έχει τη δυνατότητα να δει τις εν λόγω προειδοποιήσεις επί του πακέτου των τσιγάρων στο οποίο παραπέμπει η εν λόγω εικόνα, πριν το αγοράσει.

- 13 Το Δικαστήριο έκρινε, εντούτοις, ότι, λαμβανομένης υπόψη της απάντησης που δόθηκε στο τρίτο και το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα, παρέλκει η απάντηση στο πρώτο και το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα.
- 14 Στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως που αποτελεί το αντικείμενο της υπό κρίση υπόθεσης, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει, ωστόσο, ότι οι δικονομικοί κανόνες που διέπουν τη διαφορά της κύριας δίκης το υποχρεώνουν να τηρήσει τη σειρά προτεραιότητας μεταξύ του κυρίου και του επικουρικού αιτήματος. Στο μέτρο που το βάσιμο του κύριου αιτήματος της Pro Rauchfrei εξαρτάται από την απάντηση στο πρώτο και το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, στα οποία το Δικαστήριο δεν απάντησε με την απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 2021, Pro Rauchfrei (C-370/20, EU:C:2021:988), και καθόσον η απάντηση στο τρίτο και το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα ασκούν επιρροή μόνο για την εκτίμηση του βασίμου του αιτήματος που προέβαλε επικουρικώς η αναιρεσείουσα, εξακολουθεί να είναι αναγκαία η απάντηση στο πρώτο και το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα. Συγκεκριμένα, το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες ως προς τη σημασία του όρου «διάθεση στην αγορά» κατά την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2014/40, καθώς και ως προς το περιεχόμενο της απαγόρευσης απόκρυψης των προειδοποιήσεων από «άλλα αντικείμενα» που προβλέπει η διάταξη αυτή.
- 15 Στο πλαίσιο αυτό, το Bundesgerichtshof (Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Περιλαμβάνεται στην έννοια του όρου “διάθεση στην αγορά”, που χρησιμοποιείται στο άρθρο 8, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2014/40, η προσφορά προϊόντων καπνού μέσω αυτόματων πωλητών που γίνεται με τρόπο κατά τον οποίο οι ευρισκόμενες εντός των πωλητών αυτών συσκευασίες τσιγάρων φέρουν μεν τις νομοθετικά προβλεπόμενες προειδοποιήσεις, πλην όμως οι εν λόγω συσκευασίες βρίσκονται αρχικά εντός των αυτόματων πωλητών, χωρίς να είναι ορατές για τον καταναλωτή, και οι προειδοποιήσεις που φέρουν καθίστανται ορατές το πρώτον όταν ο αυτόματος πωλητής ενεργοποιηθεί από τον πελάτη, αφού έχει προηγουμένως τεθεί σε λειτουργία από το προσωπικό του ταμείου και η συσκευασία τσιγάρων προωθηθεί στον ιμάντα του ταμείου ήδη πριν από τη διαδικασία πληρωμής;
- 2) Καλύπτει η περιλαμβανόμενη στο άρθρο 8, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2014/40 απαγόρευση αποκρύψεως των προειδοποιήσεων “από άλλα αντικείμενα” και την περίπτωση στην οποία, στο πλαίσιο παρουσιάσεως των προϊόντων μέσω αυτόματου πωλητή, αποκρύπτεται εξ ολοκλήρου η συσκευασία καπνού;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

- 16 Προκαταρκτικώς υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το κύρος με το οποίο περιβάλλεται η απόφαση που εκδίδεται σε προδικαστική υπόθεση δεν εμποδίζει το εθνικό δικαστήριο που είναι αποδέκτης της απόφασης αυτής, αν κρίνει αναγκαίο, να απευθυνθεί εκ νέου στο Δικαστήριο πριν τάμει τη διαφορά στην κύρια δίκη ιδίως όταν υποβάλλει στο Δικαστήριο νέα στοιχεία εκτιμήσεως ικανά να οδηγήσουν το Δικαστήριο να απαντήσει διαφορετικά σε ήδη υποβληθέν ερώτημα (απόφαση της 6ης Μαρτίου 2003, Kaba, C-466/00, EU:C:2003:127, σκέψη 39 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

- 17 Επομένως, το εθνικό δικαστήριο που είναι αποδέκτης προδικαστικής αποφάσεως του Δικαστηρίου μπορεί κατά μείζονα λόγο να υποβάλει στο Δικαστήριο νέα αίτηση προδικαστικής αποφάσεως με την οποία του υποβάλλει εκ νέου τα προδικαστικά ερωτήματα στα οποία το Δικαστήριο έκρινε, με την εν λόγω προδικαστική απόφαση, ότι δεν όφειλε να απαντήσει λαμβανομένης υπόψη της απαντήσεως που δόθηκε σε άλλα ερωτήματα, εφόσον το εθνικό δικαστήριο προσκομίσει, με τη νέα του αίτηση, στοιχεία όπως τα εκτιθέμενα στη σκέψη 14 της παρούσας απόφασης, από τα οποία προκύπτει ότι η απάντηση στα μη εξετασθέντα ερωτήματα είναι όντως αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης.

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

- 18 Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 8, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2014/40 έχει την έννοια ότι η διάθεση προς πώληση προϊόντων καπνού μέσω αυτόματων πωλητών εντός των οποίων τοποθετούνται οι μονάδες συσκευασίας των προϊόντων αυτών χωρίς να είναι εξωτερικώς ορατές εμπίπτει στην έννοια της «διάθεσης στην αγορά» κατά τη διάταξη αυτή.
- 19 Υπενθυμίζεται, συναφώς, ότι η έννοια της «διάθεσης στην αγορά» ορίζεται στο άρθρο 2, σημείο 40, της οδηγίας 2014/40 ως «η διάθεση προϊόντων, ανεξαρτήτως του τόπου παρασκευής τους, σε καταναλωτές που βρίσκονται στην Ένωση, με ή χωρίς πληρωμή, συμπεριλαμβανομένης της εξ αποστάσεως πώλησης».
- 20 Σύμφωνα με τη συνήθη έννοια του όρου «διάθεση», ένα προϊόν καπνού πρέπει να θεωρείται ότι «έχει διατεθεί στην αγορά» κατά την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2014/40, όταν οι καταναλωτές μπορούν να το προμηθευτούν. Επομένως, όταν ένα προϊόν καπνού διατίθεται προς πώληση, πρέπει να θεωρείται ότι έχει διατεθεί στην αγορά, ακόμη και πριν αγορασθεί και πριν καταβληθεί το αντίστοιχο τίμημα.
- 21 Εξάλλου, πρέπει να διευκρινιστεί ότι, όπως προκύπτει από το γράμμα του άρθρου 2, σημείο 40, και του άρθρου 8, παράγραφος 3, της οδηγίας αυτής, τα μέσα με τα οποία προσφέρονται τα προϊόντα καπνού στους καταναλωτές δεν ασκούν επιρροή όσον αφορά τη σημασία του όρου «διάθεση στην αγορά» κατά την έννοια της εν λόγω οδηγίας.
- 22 Κατά συνέπεια, εν προκειμένω, το γεγονός ότι τα προϊόντα καπνού δεν είναι ορατά στο εσωτερικό του αυτόματου πωλητή μέσω του οποίου τα προϊόντα αυτά διατίθενται προς πώληση δεν σημαίνει ότι αποκλείεται τα εν λόγω προϊόντα να έχουν «διατεθεί στην αγορά» κατά την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2014/40.
- 23 Κατόπιν των ανωτέρω, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 8, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2014/40 έχει την έννοια ότι η διάθεση προς πώληση προϊόντων καπνού μέσω αυτόματων πωλητών εντός των οποίων τοποθετούνται οι μονάδες συσκευασίας των προϊόντων αυτών κατά τρόπο ώστε να μην είναι εξωτερικώς ορατές εμπίπτει στην έννοια της «διάθεσης στην αγορά» κατά τη διάταξη αυτή.

Επί του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος

- 24 Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 8, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2014/40 έχει την έννοια ότι οι προειδοποιήσεις για την υγεία τις οποίες φέρει μονάδα συσκευασίας ή κάθε εξωτερική

- συσκευασία προϊόντος καπνού «δεν κρύβονται», κατά την έννοια της διάταξης αυτής, για τον λόγο και μόνον ότι το προϊόν αυτό τοποθετείται εντός αυτόματου πωλητή κατά τρόπο που το καθιστά εξ ολοκλήρου μη ορατό εξωτερικώς.
- 25 Το άρθρο 8, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2014/40 προβλέπει την υποχρέωση των κρατών μελών να διασφαλίζουν ότι οι προειδοποιήσεις για την υγεία στη μονάδα συσκευασίας και σε κάθε εξωτερική συσκευασία προϊόντος καπνού δεν κρύβονται, εν μέρει ή εξ ολοκλήρου, ούτε διακόπτονται από φορολογικά επισήματα, ετικέτες αναγραφής της τιμής, χαρακτηριστικά ασφαλείας, περιτυλίγματα, καλύμματα, κουτιά ή άλλα αντικείμενα, όταν τα προϊόντα καπνού διατίθενται στην αγορά.
- 26 Επομένως, η διάταξη αυτή δεν αφορά ρητώς την περίπτωση κατά την οποία τα προϊόντα καπνού, μολονότι φέρουν προειδοποιήσεις για την υγεία στις μονάδες συσκευασίας τους ή στη συσκευασία τους, τοποθετούνται εντός μονάδας αποθήκευσης, όπως το επίμαχο στην υπόθεση της κύριας δίκης μηχανήμα, κατά τρόπον ώστε οι προειδοποιήσεις να μην είναι ορατές εξωτερικώς.
- 27 Πρέπει, ωστόσο, να εξεταστεί αν, σε μια τέτοια περίπτωση, πρέπει να θεωρηθεί ότι οι προειδοποιήσεις για την υγεία έχουν αποκρυβεί από «άλλο αντικείμενο» κατά την έννοια της εν λόγω διάταξης.
- 28 Υπενθυμίζεται, συναφώς, ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, για την ερμηνεία διάταξης του δικαίου της Ένωσης πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνον το γράμμα της, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται και οι σκοποί που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος [απόφαση της 28ης Οκτωβρίου 2022, *Generalstaatsanwaltschaft München* (Εκδοση και *ne bis in idem*), C-435/22 PPU, EU:C:2022:852, σκέψη 67 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].
- 29 Όσον αφορά το γράμμα του άρθρου 8, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2014/40, αυτό αναφέρεται στην απόκρυψη, εν μέρει ή εξ ολοκλήρου, των προειδοποιήσεων για την υγεία που φέρουν οι μονάδες συσκευασίας προϊόντων καπνού ή κάθε εξωτερική συσκευασία και όχι στην απόκρυψη των ίδιων των μονάδων συσκευασίας.
- 30 Εξάλλου, όσον αφορά, ειδικότερα, την αναφορά, στο άρθρο 8, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2014/40, σε «άλλα αντικείμενα» που είναι ικανά να αποκρύπτουν τις προειδοποιήσεις για την υγεία που αναγράφονται σε μονάδα συσκευασίας ή στην εξωτερική συσκευασία προϊόντος καπνού, διαπιστώνεται ότι τα στοιχεία που απαριθμούνται ενδεικτικώς στη διάταξη αυτή, ήτοι τα φορολογικά επισήματα, οι ετικέτες αναγραφής της τιμής, τα χαρακτηριστικά ασφαλείας, τα περιτυλίγματα, τα καλύμματα, και τα κουτιά, μπορούν όλα είτε να επικολλώνται απευθείας στη μονάδα συσκευασίας ή στην εξωτερική συσκευασία προϊόντος καπνού είτε να περιβάλλουν αυτή τη μονάδα συσκευασίας ή την εξωτερική συσκευασία. Αντιθέτως, κανένα από τα στοιχεία αυτά δεν μπορεί να καταστήσει μια τέτοια μονάδα συσκευασίας εντελώς απρόσιτη και αόρατη για το κοινό, όπως συμβαίνει στην περίπτωση κατά την οποία η μονάδα συσκευασίας βρίσκεται εντός μονάδας αποθήκευσης όπως είναι εν προκειμένω ο αυτόματος πωλητής.
- 31 Η ερμηνεία αυτή επιρρωννύεται από το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται το άρθρο 8, παράγραφος 3, της οδηγίας. Πράγματι, το ζήτημα της απόκρυψης των προειδοποιήσεων για την υγεία που φέρουν οι μονάδες συσκευασίας των προϊόντων καπνού, στην οποία αναφέρεται η διάταξη αυτή, διακρίνεται από εκείνο της ενδεχόμενης απουσίας προειδοποιήσεων για την υγεία σε εικόνες μονάδων συσκευασίας προϊόντων καπνού οι οποίες μπορούν να απεικονίζονται στο εξωτερικό

μηχανήματος αυτόματης πώλησης στο οποίο αποθηκεύονται τέτοιες μονάδες. Το τελευταίο αυτό ζήτημα εμπίπτει στο άρθρο 8, παράγραφος 8, της οδηγίας 2014/40, όπως έχει ερμηνευθεί από το Δικαστήριο με την απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 2021, Pro Rauchfrei (C-370/20, EU:C:2021:988).

- 32 Όσον αφορά τον σκοπό που επιδιώκεται με την απαγόρευση της απόκρυψης των προειδοποιήσεων για την υγεία, την οποία προβλέπει το άρθρο 8, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2014/40, η οδηγία αυτή επιδιώκει, κατά το άρθρο 1, διττό σκοπό, συνιστάμενο στη διευκόλυνση της ομαλής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς των προϊόντων καπνού και των συναφών προϊόντων με σημείο αφετηρίας ένα υψηλό επίπεδο προστασίας της υγείας, ιδίως των νέων (απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 2021, Pro Rauchfrei, C-370/20, EU:C:2021:988, σκέψη 27 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 33 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει κατ' ουσίαν διευκρινίσει, στη σκέψη 30 της απόφασης της 9ης Δεκεμβρίου 2021, Pro Rauchfrei (C-370/20, EU:C:2021:988), ότι οι προειδοποιήσεις για την υγεία που πρέπει να αναγράφονται στις μονάδες συσκευασίας των προϊόντων καπνού ή επί της συσκευασίας τους χρησιμεύουν για την αποτροπή της επιθυμίας πραγματοποίησης αγοράς την οποία προκαλεί στον καταναλωτή η εικόνα μιας τέτοιας μονάδας συσκευασίας ή η απεικόνισή της.
- 34 Πάντως, η επίτευξη του σκοπού αυτού δεν διακυβεύεται αν μια μονάδα συσκευασίας βρίσκεται εντός μονάδας αποθήκευσης, όπως είναι ένας αυτόματος πωλητής, κατά τρόπον ώστε να είναι εξ ολοκλήρου μη ορατή εξωτερικώς. Στο μέτρο που, στην περίπτωση αυτή, ο καταναλωτής δεν μπορεί να δει τη μονάδα συσκευασίας, δεν θα του δημιουργηθεί επιθυμία αγοράς για την αποτροπή της οποίας χρησιμεύουν οι προειδοποιήσεις για την υγεία.
- 35 Επομένως, στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 8, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2014/40 έχει την έννοια ότι οι προειδοποιήσεις για την υγεία τις οποίες φέρει μονάδα συσκευασίας ή κάθε εξωτερική συσκευασία προϊόντος καπνού δεν «κρύβονται», κατά την έννοια της διάταξης αυτής, για τον λόγο και μόνον ότι το προϊόν αυτό τοποθετείται εντός αυτόματου πωλητή κατά τρόπο που το καθιστά εξ ολοκλήρου μη ορατό εξωτερικώς.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 36 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 8, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2014/40/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Απριλίου 2014, για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την κατασκευή, την παρουσίαση και την πώληση προϊόντων καπνού και συναφών προϊόντων και την κατάργηση της οδηγίας 2001/37/ΕΚ,**

έχει την έννοια ότι:

η διάθεση προς πώληση προϊόντων καπνού μέσω αυτόματων πωλητών εντός των οποίων τοποθετούνται οι μονάδες συσκευασίας των προϊόντων αυτών κατά τρόπο ώστε να μην είναι εξωτερικώς ορατές εμπίπτει στην έννοια της «διάθεσης στην αγορά» κατά τη διάταξη αυτή.

2) Το άρθρο 8, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2014/40

έχει την έννοια ότι:

οι προειδοποιήσεις για την υγεία τις οποίες φέρει μονάδα συσκευασίας ή κάθε εξωτερική συσκευασία προϊόντος καπνού δεν «κρύβονται», κατά την έννοια της διάταξης αυτής, για τον λόγο και μόνον ότι το προϊόν αυτό τοποθετείται εντός αυτόματου πωλητή κατά τρόπο που το καθιστά εξ ολοκλήρου μη ορατό εξωτερικώς.

(υπογραφές)